

D · N
3/2 1957

Debatt kring atomvapnet

Efter överdirektör Hugo Larssons redogörelse för ett par veckor sedan har tendensen att mörklägga frågan om atomvapnet brutits. En rad tidningar och politiker, bland dem förre försvars- och finansministern Per Edvin Sköld, har tagit ståndpunkt till frågan, och ställningstagandet har nästan genomgående varit positivt. De argument som vi sedan tre år framfört i denna tidning för nödvändigheten av atomvapen i det svenska försvaret upprepas nu på skilda håll som självklara sanningar.

Den väsentliga synpunkten är att om vi skall försvara oss — och därom råder praktiskt taget enighet — så måste vi ha så effektiva och moderna vapen som möjligt; endast ett i realiteten starkt försvar kan göra ett angrepp svårt och kostsamt och kan därför i möjligaste mån bli en garanti för freden, för att vi inte blir angripna. Detta resonemang är så pass enkelt och obestriddt att motståndarna tvingas tillbaka till en beslöjad eller öppet erkänd pacifism. Det senaste exemplet på denna hållning är författaren Werner Aspenströms inlägg i Aftonbladet i fredags. Vi skall inte stanna vid de primitiva propagandafrafer som ingår i denna framställning, som då hr Aspenström talar om "ett välordnat krig" som en utopi för anhängarna av atomvapen (tror verkligen hr Aspenström eller någon annan att det är längtan efter ett krig som driver oss?). Viktigare är att hr Aspenström förklarar "att det pacifistiska alternativet nu mer än någonsin tidigare framstår såsom det förnuftiga och enda moraliskt giltiga". Härmed måste menas att vi inte alls skall försvara oss, vare sig med konventionella vapen eller atomvapen, att vi skall underkasta oss en angripare. Det mest tanklösa i denna deklaration

ligger däri att en underkastelse inte är rimlig ens från en rent pacifistisk synpunkt. Ty vad skulle en underkastelse innebära? Att vi inte bara förlorade vår politiska och nationella frihet, utan också att vi tvingades till en militärtjänst vida mer tryckande och hård än den vi redan nu har och att den militära beredskap som i detta fall skulle införas bleve riktad mot de nationer som liksom vi företräder humana och demokratiska ideal. Att kapitulera inför ett ryskt hot, det är inte att undgå exercis och militärisering för vår ungdom, utan att låta denna ungdom fostras till slavsoldater i tyranniets tjänst. Och vidare: ett av Ryssland ockuperat Sverige bleve vitt storkrig mål för Västerms bomber.

Även i de inlägg som hävdar nödvändigheten av atomvapen i vårt försvar framträder emellertid ofta mycken oklarhet. Inte minst gäller detta frågan om vår ställning till Atlantpakten och om möjligheten och önskvärdheten att inom en nära framtid erhålla atomvapen.

I Dagens Nyheter har vi sedan nio år sökt visa att Sverige bör ansluta sig till Västerms försvarsorganisation. Men det är inte av detta skäl som vi propagerar för atomvapen för Sveriges del. Snarare tvärtom! De stater som är anslutna till Atlantpakten äger redan därigenom en viss garanti; de vet att ett angrepp mot någon av dem resulterar i ett storkrig och att den väldiga amerikanska militärorganisationen kommer till deras hjälp. I Sverige kan vi inte räkna på detta. För oss finns risken av ett hot eller en angreppsaktion som inte utlöser en allmän konflikt och som alltså inte medför att vi får stöd från Västerm. Därför är de taktiska atomvapnen, som skall användas mot militära mål, allde-

les särskilt behövliga för vårt försvar.

De som erkänner detta säger ofta att vi kan vänta med ett beslut. "Men än har vi tid att vänta och se om ej ett under kan ske", skriver hr Sköld. "Praktiska möjligheter att skaffa oss atombomber finns ändå inte på åtskilliga år än." Det är en egendomlig oreda i denna framställning. Å ena sidan tänker hr Sköld tydligen på möjligheten att stormakterna skulle komma överens om förbud för atomvapen; med all rätt betecknar han en sådan överenskommelse som ett "under" och är likväl benägen att vänta på undret, en väntan som i detta fall rimligen kan räkna hur länge som helst. Å andra sidan talar han om att vi inte kan skaffa oss atombomber på åtskilliga år. I detta sammanhang menar han uppenbarligen att vi inte själva kan tillverka atombomber förrän långt framåt i tiden. Men detta faktum ger oss naturligtvis inte tid att vänta, om därmed skall avses att vi under en tidsperiod framåt saknar behov av vapnen. Ty vapnets nödvändighet är alldeles oberoende av om vi själva kan producera det eller inte.

Och dock är det den frågan och ingen annan som måste ställas i förgrunden. Vi kan inte utgå från att en angripare lämnar oss i fred under de närmaste tio åren därför att en svensk produktion av någon betydelse under den tiden inte är tänkbar. Tvärtom löper vi just under denna period, då vi är i ett politiskt farligt läge genom vår isolationism och i ett militärt farligt läge om vi inte har atomvapen, alldeles särskilda risker. Så snart man erkänner behovet av atomvapen för vår del borde man därför också erkänna att vi måste höra oss för om möjligheten att utifrån få sådana vapen eller i varje fall att få dem överlätna till oss i händelse av ett krigshot eller en angreppshandling. För Atlantpaktstaternas del är en sådan hjälp från Amerikas sida redan under planering. Den borde inte vara utesluten för Sveriges räkning.

Vad det här gäller framgår tydligt av en intervju som Atlantpaktstyrkornas befälhavare

i Europa, general Norstad, gav för en kort tid sedan. Norstad betonade att det knappast längre är möjligt att skilja mellan atomvapen och konventionella vapen. I stor omfattning kan nämligen konventionella stridsmedel, såsom exempelvis tungt artilleri, användas också för skjutning med taktiska atombomber. Då hjälp med atomvapen förberedes till Atlantpaktstaterna är det närmast fråga om att dessa stater skall få sådana stridsmedel som kan brukas både för konventionella projektiler och atomprojektiler; själva atombomberna tänkes knappast överförda annat än i en kritisk situation, men de stridsmedel det gäller skall ställas till förfogande för de nödvändiga militära övningarna och härtill hörande strategisk och taktisk planering. I denna situation öfverfaller det inte orimligt att också Sverige skulle kunna träffa avtal om förvärv från USA, likaväl som vi har fått köpa stridsvagnar, radar och annan militär utrustning.

Möjligen kan det sägas att förhandlingar och överenskommelser av denna art som tyst förutsättning har att Sverige, även om det inte blir medlem av Atlantpakten, såtillvida bör till Västerm som vi i ett krig inte kan tänkas bli Rysslands allierade i en kamp mot västmakterna. Men den slutsatsen kan vi ändå inte vara rädda för. Det finns väl utanför kommunisternas krets ingen svensk som tänker sig att vi under några förhållanden kan komma på östblockets sida mot Västerm.